

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 „ — „
 Negyedévre 1 „ 50 „
 Egyen szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésekénél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőiroda: Főle 5. sz. sz. hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Megjelen: Szombaton és Szombaton.	Kéziratok: Vissza nem adatnak.	Kiadóhivatal: VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű pércék hirdetések és reclamatiók ideo intézendők.
---	---	--	--

Előfizetési felhívás.

Lapunkat időközben indítva meg, e miatt az előfizetési idő is esonkán maradt, miután a félév november hó 14-én az 52-ik számmal lejár. — Az előfizetés rendbehozatala végett tehát a csonkán maradtott egy és fél havi időtartamra kiegészítésül új előfizetést nyitunk: **November 15-dikétől Deczember végéig . . . . . 75 kr.**

Egy negyedév hozzácsatolásával . . . . . 2 fr. 25 kr.

Fél év hozzácsatolásával 3 fr. 75 kr.

Előfizetések eszközésére legcélszerűbb a postautalványokat használni.

A „Haladás” kiadóhivatala.

A tordai ipartársulatokról.

Torda városában az ipartársulatok az 1872-ik évi VIII. t. cz. rendelete értelmében megalakultak, mi azonos avall hogy a törvény e rendelkezését az egész megye teljesítette, mert ugyanis iparosok oly számban, hogy ipartársulatot alkossanak, Torda-Aranyos megyében csak Tordán vannak, s így ipartársulatok is csak itt alakulhattak.

De ez alakulást szemügyre véve mit látunk? Azt hogy a régi cézhok megmaradtak, ipartársulat név alatt, megtartva a cézhok szokásait, az ipartársulatok czélját pedig nem azon intentio szerint fogván fel, melyből a törvény azokat alakítani rendelte, az együttlét minden hasznos működés és minden jó eredmény nélkül áll fenn.

Nem érintjük a nagyobb ily nemű testületeket, melyek vagyonnal is bírnak, s e vagyonnak a társulat tagjai hasznát is veszik.

Igy a mézáros ipartársulat tagjaiból alakult részvénytársaság a város legelőbbkelő pontján áruelő helyel bír, szintugy a csizmadia és a „talp fekete bőrt és kordoványt készítő ipartársulat is, ez utóbbi azon kívül csertőro malommal is rendelkezik, a mi iparcikkéik készítésére értékesítésére fontos segédeszközül szolgál. Ezen kívül a csizmadiaknak saját anyagraktárjuk van és mind háromnak ezen kívül másnemű vagyon is van, valamint a szőcs ipartársulatnak, minek gyakorlati haszna meg van, meg kell hogy legyen.

Mindez ugyan még nem az ipartársulat vívmánya, e vagyont a felosztalott cézhoktól örökölték.

De a vagyon biztos alap az említett ipartársulatok fennállására, s biztos kilátást nyújt egyszersmind arra is, hogy az alapszabályokban letett szép elvek hasznos czélok, mint

különösen az iparos növendékek elméleti és gyakorlati nevelése eszközölhetni fog, s ez által maga amaz iparág is tökéletesítés által, a fejlődés útján haladni fog.

De mi czélja van a sok apró ipartársulatnak, például a kovácsok, kerekések, mi hasznót látnak abban hogy ők külön testületet képeznek?

Ha e kérdést intéznők hozzájuk magok be vallanak, hogy éppen semmit!

A sok apró ipartársulatnak egygyé kellene olvadni, az egyesülés erőt ad. Azért a külön érdekek csorbát nem szenvednének, ezekre nézve lehetne egyébiránt speciális feltételeket felállítani, de a fő czél egy értelmes, munkás, s így a vagyonosodásra képességgel bíró iparos osztály teremtése, mely oszlopa legyen a hazának, büszkesége a nemzetnek, — e fő czél egyesülten sokkal jobban, könnyebben elérhető volna, mint így szétforgácsolva, a kicsi, majd semmi társulati jövedelemmel semmit sem tehetnek, ha egyesülnek e jövedelmek tekintélyes összeggé válnak, mely egy segélypénztár forrásává lehetne, a tanoncok oktatására több tekintettel lehetnénk, s elérhetnénk sok szép, sok hasznosczélt, melyre most még gondolni sem merhetünk

Ezért tanácsunk az apró ipartársulatokhoz az: „Egyesüljenek!”

— **Az oroszok előnyomulása az orhaniei uton és nyugati Bulgária felé,** egyfelől Teteven és Jablonicánál, másfelől Vracánál véget ért. Az orosz főnádizálláson Mehemed Ali elő nyomulását várják Sofiából kiindulva. Valószínűnek tartják, hogy ő nem az Orhaniei fővonalon, hanem a ginczi szoroson át fog jönni Bergovia és Vracán át. Ezért Plevna eleste előtt nem akarnak az oroszok nagyon előre nyomulni, nehogy újabb visszavonulásra kényszeritessenek, mint Gurkoval történt. — Szintugy a Lom vonalon defensívában maradnak, ámbár ott is számra nézve erősebbek az oroszok.

— **Mehemed Ali seregéről** kevés adatot közölnek a török tudósítások, csak azt erősítik, hogy a porta mindent elkövet e sereg szaporítására. Egy sürgöny szerint a konstantinápolyi helyőrség, mely a néhány héttel ezelőtt tartott bairam ünnepre 30 ezer főnyi előre vonult ki, egészen elküldetett a harcztérre, s a főváros helyőrségi szolgálatát a nemzetőrség végzi.

— **A jobboldali ellenzék értekezletén** a büntető-tvjavaslattal foglalkozott. — A párt határozottan ohajtja, hogy az mielőbb törvénynyé válhasson, s részéről kész hozzájárulni bármely okszerű indítványhoz, mely a javaslat letárgyalásának gyorsítását czélozná; mert az előnyök, melyek az országra nézve egy rendszeres büntetőtörvényköny létrejö-

vételéből származnak, oly nagyok, hogy azok mellett még azon aggodalmaknak is háttérbe kell vonulni, hogy netalán a gyakorlat a törvénynek egyes hiányait tüntetné ki, s azok novelláris orvoslása válnak később szükségessé.

Mindenféle.

Legációba volt leküldve a debreczeni diák a pünkösdi ünnepeire a szilabalsási szent ekléziába. A mint a szószékre feláll nagy páthosszal így kezdé beszédét: „Miről prédikáljak nektek szerelmes atyámfiai! Mit mondjak! Mit beszéljek! Miről kezdjek tinéktek szólni!” Egy jámbor öreg presbiter azt vélvén, hogy a humanissimus csakugyan nem tudja a mondokáját, feláll nagy komolyan s ekép szól hozzá jóakaratu fedőzesszel. „Má edes öcsém uram, azt még otthon a kollegiumba ki kellett volna fundálni, mert ha ilyen készületlenül állott fel a katedrába, most már késő a felől gondolkodni, hogy e szent ünnepi napon mit papoljon nekünk.

— Holnap lesz ujhold, mondá valaki egy társaságban.

— Hát a régít hová teszik? kérdi egy kis gyerek.

— A régiből csillagokat faragnak kedves fiam!

A kis gyermek megy sétálni papájával meg a doktor bácsival. A városon kívül egy krumpliföldhöz érnek.

— Nini papai mik azok az apró halmok?

— Az krumpli, fiam: ez a doktor bácsinak a krumpliföldje.

Mennek megint odább, a temetőhöz érnek; a kis fiu ott is lát sorban fekvő halmokat s kérdi:

— Nini papai! ez is a doktor bácsi krumpliföldje?

T. Hány krajczár van egy forintban? Gy. 100.

— Hát melyik ér többet, száz krajczár, vagy egy forintos bankó.

— Száz krajczár.

— Miért?

— Mert ez nem szakad el mint a bankó.

A falusi nótárius orvos-növendék fia a szünidőkben otthon lévén, azt kérdi tőlle egy jó magyar ember, hogy mi-féle mesterséget tanul? A doktorságot, volt a válasz.

— Mikor szabadul fel? volt a további kérdés.

— Másfél év múlva, felel amaz mosolyogva.

— Hát már akkor tud gyereket gyógyítani ugy-e?

Katekéta: Melyik az első parancs? Gyerek: Ne egyél.

Katekéta: Már mitfele ostobát beszélsz Gyerek: Hátszen tisztelendur magamondta, hogy az isten legelsőbben is azt parancsolta Adámnak, hogy a tiltott gyümölcsből ne egyék.

B. H.

A csatatérről.

A „Standard” jelenti, hogy egy nagy haditanácsban Karsban arról tanácskoztak, nem volna-e lehetséges Konstanti-

nápolyt Ázsiából elfoglalni.

Az „Esztren Budget” írja, hogy Plevna eleste és Szerbia akciója nem igen aggasztja a bécsi diplomáciai köröket, mivel egy győzelmes Törökország sokkal több nehézségeket gürditene a rend fentartására, mint egy győzelmes Muszkaország.

Londolból jelentik, hogy Derby lord azon esetben, ha Erzerum elesik, Muszkaországhoz emlékiratot intéz, melyben felvilágosításokat fog kérni.

A „Standard” egy cikke az angol kormányt az azonnali akcióra szólítja fel, különben az angol érdekek veszélyeztetve vannak.

Loris-Melikoff az aladsági csata kivívásért a Györgyrend második osztályát nyerte. Az elfogott török tiszték közül sokan jelentkeztek muszka szolgálatra.

A czár köznyezetében az összes tábornokok, kivéve Miklos nagyherceget, egy külön muszka török beke mellett szólnak, míg a diplomaták szavukat beakarván váltani, az európai hatalmak közreműködésével akarják a békét megkötöni.

Az olasz kormány komolyan veszi a montenegrói kikötői kérdést és a megoldást egy kongressus ele szándékszik terjesztetni.

A hercegovinai parancsnok távirata jelenti: A montenegróiak, kik hatalmukba ejtették a Karnaszi helység környékén levő erődírményeket az antivarri otdalon, 300 főnyi veszteséggel visszaverettek. — Mukhtar basa távirata tíz nap előtt kelt híreket közöl Karsból.

„Havas” ügynöksége jelenti: Mehemed Ali megkezdi hadműveletét Ozman pasa felszabadítására. Rasgradi táviratok csak török kemszemekről és jelentetelen esetepateről szólnak, melyek különböző pontokon fordultak elő. Mukhtar pasa sürgönye f. hó 20-ikáról nem jelent Erzerum elleni újabb támadást. Az oroszok még mindig Deve-Bojunban vannak. Mukhtar pasa nem kapott Karszból híreket.

Az angolok mozognak! Egyelőre ugyan nagyon csekély jele az a mozgalmnak, de a jó akaratot nem lehet félreismerni. Említettük annak idején, hogy János az afrikai zsidó keresztény császár, a kodtok fejedelme hadi lábón áll az egyiptomi alkirályyal. Ez aztán kénytelen volt minden erejét összevonni; a szultánt nem igen segíthette. Nos, az angoloknak sikerült a kheidvet e bajból kiszabadítani. A „Daily News”-ban ugyanis ezt olvassuk:

„Alexandria, nov. 18. Gordon ezredes jelenti, hogy a János császárral (a tudósító királylyá szállítja le) kezelt alkudozásokat siker koronázta s a béke Abeszinia és Egyptom közt megkötetett. Ez értesülés Gordontól ered s teljesen megbízható. Bővebb részletek következnek.”

Ani a harcztéri helyzetet illeti, újabban ugyancsak nadragolják a muszkaakat, mintha szinte boszut akarnának venni a törökök Kars elesteert. Ugyanaznap, melyen Kars eleste hírül futott, mint a „Daily Telegraph” levelezői jelentik, három ponton verték el roppant kegyetlenül a győzeimi mozsárdurrogatással tüntető muszkaakat: tropolnál, Orkhanienál és Berklovesa vagy Berko-

vácz mellett. Ez utabbinál Mehemed Ali pasa győzött, ki most halad Orkhanie felé.

Ezenkívül két vereséget szenvedtek még: egyet rususuk alatt, melyet meg akartak kerülni, egyet pedig Kailubeg-nel (Jenikői mellett).

A diarbekari kormányzó sürgőnyt táviratilag értesíté Makhtar pasát, hogy egy lovas-erzed a bagdadi kerületből urban van Erzerum felé, s hat nap alatt rendelkezési helyére fog érkezni.

Az „Esafette“ a következő közli: Erzerum, nov. 14. A hadsereg teljesen szervezve van. Néhány tiszt példás meg büntetése után kik a deve bojum vereség oka voltak, jó hatást csinált és a csapatok ismét lelkesedéssel várják a muszkák támadását.

Heiman és Tergukaseff tábornok — nagyou kalandosan nyomultak elő, mert a Sagonli Dagh felé voltak kénytelenek visszavonulni.

Mukhtar pasa a rapezunti erősítéseket várja, hogy a támadást elkezdje.

A muszka kormány Erzerum katonai kormányzójának Selkovnikoff tábornokot nevezte ki.

A választásokról.

II.
(Vége.)

Uram bátyám híres jó főbírája volt a megyének — s igen hírhedt hogy jó hírnevét a fennebb leirt elveknek köszönheti.

A kitartó munkásság s akarat erő multhatatlan szükségét bővebben nem is akarom részletezni minthogy — szándékom hogy röviden indokoljam nézetemet úgy is részben meghiusult.

A választásoknál a theorai készütség megbírálása úgy sem tartozik a választók hatáskörébe. — Hogy valjon kellő theorai képzettséggel bír-e az illető candidatus azt megvizsgálja a kijelölő bizottság — s határozottan felteszem rolluk miképp olyat ki nem jelölendnek ki ebben hiányt szenved.

A candidáltak közül kellend a választást megejteni — s nézetem szerint a választók az elsoroltam szempontokból kell hogy megbírályák jelöltjeiket.

Azt állíthatja valaki — miképp igen nehéz elhatározni valjon egyik bír-e az előadtam képesítésekkel? vagy sem? — én ellenkezőleg nem tartom ezen bírálatot nehéznek — minthogy a candidáltak mindegyike emberkorának nagyobb részét a választók szemé előtt élte le — részint mint már az előtt is hivatalnok, részint mint nem hivatalnok — s az elősoroltam kellekek épp úgy felelmerhetők voltak a volt hivatalnokba mint abba a ki nem volt az előtt tisztviselő.

Ha bírályataikat nem elég lelki esmeretesen tették meg a választók — felelősök nem csak azon hátrányokért melyeket ők maguk szenvednek — hanem felelősök saját küldöik s általában az egész megye lakosai érdekeinek megsértéséért. A választók kötelessége ennél fogva higgadtan, komolyan és részrehajlás nélkül, emellett szigoruan bírálat alá venni a jelölteket — félretéve atyafiság barátság számalom — rokon és ellenszenvet — csak s azon jelöltekre adni szavazatukat kik leginkább megütköznek a mértéket — s mint a jelölteket mindegyikéről feltételezhető a theorai képzettség — minthogy ennek megbírálása a kijelölő bizottság teendője — vegyék bírálat alá a választók az előadtam társadalmi szabályok tekintetében jelöltjeiket — s a ki a magán életben ezen elveknek és törvényeknek hű követője — a feltételezett theorai készütség mellett bizonyára jó tisztviselő is leend.

A tisztujtások tekintetében kisebb nagyobb mértékbe még figyelem leirt fordítva eddig is a jelölteket megbírályására — azonban annál tévesebb alapok lettek felhaználva a képviselő jelöltekek szembe — erre vonatkozó nézeteimet egy következő és utolsó cikkben fogom előadni.

P. i.

Budapesti levelek.

I.

November 20-án 1877.

Engedje meg tisztelt Szerkesztő ur, hogy minden bejelentés nélkül teszem díszet látogatásomat. Azt hiszem nem leszek a bejelentés emilyszerű beköszönésével annyira idegen szerű, hogy épen így nem csak a szerkesztő urnak, de becses lapja olvasóinak — egyik legjobb barátja, fecségője, kényes bea-ja lehessenek. — Meggyőződés, hogy a „Haladás“ hasábjain időszerű a főváros ki-merithetetlen tárházából küldött változatos karezolataim a tordai közönségnek s vidékének élvezetes eseménydus forrásait képezik — úgy az országház, színház, tudományos mozgalmak köréből s a már beköszöntött hangversenyek végtelen sorainak tudósítása által, mint a divatvilágából, hogy t. hölgy olvasóinak is kedélyes és ezáltal élvezetes leveleket szenteljek. Üdvözölöm a „Haladás“ tisztelt olvasóit, kívánom, hogy Budapesti leveleim tarkasága kielégítse a szives olvasók várákzását, mennyiben az eseményeknek férezeit esupán adhatom, különben a „Haladás“ összes hasábjai lennének számomra szükségesek. Gyakori találkozásainkat leveleim által — ex offo tekintem ama tekintetből, hogy a hét hírei — mindig cursusban haladjanak előző leveleim rendjével s olvasóim kívánt tudomáival.

E bevezetés után alig tudom min kezljem levelem, hogy elsőbbsé is ígért változatosságnak úgy megfelelőjek, hogy jövő leveleim értékéből, érdekességeiből mitse vonjak le. Uraim és hölgyeim bocsánatot kérek, ha talán első tiszteletemet mint működvelő hmutatom be, minthogy nem tudom, hogy innen a „Haladás“nak „ex offo“ levelezője van és így rövid akarok lenni ígéretem azon feltevése mellett, hogy jövő levelemben már csakugyan nem mint működvelő, hanem „ex offo“ dícsőségesen a kerégvágásba jutok.

Mi a hét híre — kérdezhetik olvasóim? . . . n ennyit tudnék felelni. Először is kezdjük a „Pétöfi-társaság“ ülésén, mely 12-én sikerült előadások előtt tartott a főposta-épület nagyertermében változatos és szép számú közönség jelenlétében. Mint előre hirdette volt — Pulszky Ferencz felolvasása képezte az ülés legérdekesebb és leginkább vonzó részét s bár a felolvasók utolsójának maradt (akaratlagosan) a hallgatók figyelmét leginkább az ő felolvasása elégitette ki. Kezdjük elől. Szatmáry Károly „Hazai szobrászatunkról“ és a genre szobrászat jogosultságáról“ kidolgozott értekezését adta elő. A munka magában nem teljes bár sok meglepő és alapos tanulmányal bír. Engellel kezd meg hazai szobrászatunk tárgyalását és végzi Izsó Miklóson, bár azt fejtegette, hogy Engellel szobrászata nem nemzetes, míg Izsó a nemzetesség általános bélyegét hordja magán. A felolvasás tárgyában legtöbbit és kevésbé tüzetesen Izsóval foglalkozott — egy néhány rövid évvel jellemezte s par excellense az Izsó genre szobrászat jogosultságát bizonyítgatja. Felhozta jelesebb munkáit, melyeket nagyrészt mintákról, rajzokról ismerünk, — így a „Tánczó betyár“, — „Fonoházi jelenet“, — a „Busuló Juhász“ — és Szatmáry szerint — a mi Jókai a prózában, Munkácsy a festészetben, Arany, Pétöfi a lyrában, Bihari a zenében — az marad Izsó a genre szobrászatban.

Második volt Ábrányi Kornél nek „Resignatio“ cz. költeménye olvasatott fel Paulay Ede által, sok mély érzésről tanuskodó böleselmi költemény.

Végre utolsónak, mint említettük a felolvasó asztalhoz Pulszky lépett a közönség figyelmét, mely az előbbi fel-

lovasok által, minthogy rövid tárgyának voltak és legkevésbé kimerítők — teljesen magára vonva. A csillagfi meséjét adta elő esinos keretbe össze foglalva tárgyát, melyet 12 évvel ezelőtt irt, de csak most boesátott a nyilvánosság elé. Oly könnyed természetességgel olvasta fel a csillagfi meséjét, mint általán ezeket Pul-zkitól megszoktuk. A jelen század nagy eseményeit adta elő, személyei, alakjai a történet lapjaira szárvák.

Garibaldí a csillagfi, kinek homlokán egy keletkezett egy csillag, mert őt homlokán születése napján egy tündér megcsokolta mitől csillag keletkezett, melynek fénye a világot betöltötte. Az anya kérte tündér leányát, hogy engedelmessédjék neki és teljesítse kötelességét. A tündér teljesítte. A hajos kapitány fiából hazájának leghasznosabb fia lett. A tündérnek még hatalma is volt, hogy megövjá ja csillagfit ármánykodástól, kétségbeesésektől.

A királyi palotában ez alkalommal egy nagy férfi sarjadekának születése híre járta be az országot, III. Napoleon született! A tündér teljesítte kötelességét. Uralkodott a gyermek, de önzés zsarnokoskodás páczájával kezében, — eitompult lelekkel, szívvel. Nagyon szép és sikeres részletei voltak meg előadásának — így a többek között Napoleon s Garibaldí gyermek éveinek az előadása, az olasz forradalom s a februáriusi nagy napok, Pulszky a jelen század nagy eseményéről szóló előadását, mintha csak egy szép mesebe, történetétskébe öltöztette volna — hatgattuk feszülten az ülés végéig, mely Éjszaki Károly elnöklété alatt 12 órakor ért véget.

* * *

A kávéházakban csak úgy falják az újságokat. Némely ember hármát, négyet maga alá teszi — alig juthatni egy laphoz, — és miért? talán újbót valami nevezetes sürgöny a háboruból, mint-ha bizony az orosz vereségekkel, a „kereszteny szabadtó“ atvocitásaival, elpáholásával jollakott volna az ember. Vagy no mi is lehet a lapban? öröm és lázas kíváncsiság érlelik bennem az újabb győzelmeket. Végre kapott pénzérem valahára egyet! „Mágyár Álom“ — vigye öndögbe, — de itt is vétkezem Lonkay szent atyám ellen, „Áhón“ — „Pesternábló“ — tessék, — no csakhogy, de menjen már a pokolba — Mi az? — haború? Kars elesett!! ezzel az ijesztő hírral kezdik a lapok, hogy ez enyhe őszü idő járásban megfagyjon az ember vére. No de nines megfagyó török részről, hanem a törökök nem nagy fontosságot tulajdonítottak inkább Batum és Erzerumra gondolnak.

Mint egy sürgöny — Milánóból jelentette, azt hallottuk, hogy a „köllök“ fejedelme, orvosok-orvossa“, doctorok, doctora, cantomimicus s a civilizatió pápája — Hugó Károly meghalt!

Hanem mai leveletem igen hosszúra nyujtottam, jövőre tán-tán „ex offo“ a viszontlátásig!

(d g.)

Levelezés.

Felvincz, nov. 18-án 1877

Tisztelt Szerkesztő Ur!

Valamint niesen semmi új a nap alatt, épen úgy nem tartozik a ritkaságok közé ha egy köz tisztviselő méltatlan gyanusításokaak tétetik ki, mert a kinek van bátorsága köztisztviselő pályára lépni, az légyen előre elkészülve arra hogy minden eljárása hivattak és nem hivattak által bírálat alá fog esni s el arra is hogy akárhányszor méltatlan gyanusításnak lesz kitéve. De hogy a czélzatos méltatlan gyanusítást bár ki is azok közül, s különösen önéreztetes ember hogy zsebre rakja, azt híszem ily téves hitben egy gyanusító sem lehet.

Becsés lapja 50-ik számában folyó

hó 2-áról kehezve felvinczről L. S. a n-irással megjelent ezikre vonatkozva sziveskedjék a t. szerkesztő ur rövid pár sorban foglalt nyilatkozatomat becsés lapját olvasó t. közönség tájékozása végett közre adni.

Czikiro közzé tett ezikke folyamán a felvinczi polgármestert, részint az aranyos széki magtári vagyont, részint a felvinczi praetoriális épület híjjának hasznobére és végre a felvinczi faiskola jövedelme kezelése iránt gyanusítia. azt irván hogy ezen jövedelmekről „Visse die Götter“ más szavakkal hogy ezen jövedelmeket a felvinczi polgármester saját czéljára használta fel — s ez ötlétebből hangsulyozza azt, hogy ha a választások éppen küszöbön nem volnának egy érelyes alispáni nyomozat felderíthetné.

a) hogy mi lett az aranyosszéki magtár vagyonnal? mi a felvinczi praetoriális épület híjjának hasznobérével, melyet Grünfeld Mor tartott hasznobéré? és a magtár pénzből épült gabona tartoval?

b) mieltt a fennebi faiskola jövedelmével?

L. S. ezen cikk rendén egy szusz alatt K. I. K. M. Sz. L. M. Gy. Sch. A. és M. P. kissebb nagyobb mértékben gyanusítani kívánja; nem tartozik roám ezen urak érdekében a védekezést magamra vállalni anyival kevésbé mivel erre egyik részről is felhiva vagy feljogosítve nem vagyok, mind azon által az igazság érdekében kijell jelentenem hogy azok egygyen egygyen mint köztisztület és becsulésbe álló egyének ha megbízatásokat vááltak magukra sáfárkodásokról mindig lelkiismeretesen tudtak számolni, — s azon meggyőződésbe vagyok hogy az említett ezekben felhozott gyanusítás ellenében eljárásaikról minden körülmények között becsülettel számolni képesek is; de mint mondám nem ezolom s nem is szükség vezetetek védekezését kísértenem meg, — legyen elég saját személyemre vonatkozó gyanusítást mint méltatlant ezennel vissza utasítani.

Ha czikíró arról van meggyőződve hogy ezen vissza utasításom tünésen a maga vendén, sziveskedjék azt a nagyon hangsulyozott alispáni nyomozatot egy külön beadványban követelni s a vesztő fél költségére kikérni; ne tessék a miatt aggodni, hogy egy hivatását érto köztisztviselőt egy igazság és a köz ügy érdekében megejtendő vizsgálat keresztül vitelében a küszöben álló választás vissza tartani képes lenne, mert részemről egy jó köztisztviselőről azon fogalmam van mint a jó katonáról, a ki helyét békében úgy mint harezban egyaránt becsülettel kell hogy megálja, — a nélkül hogy az események hullámmázsa rea befolyást gyakorolhatna.

Addig személyemet illető gyanusításaira nézve, engedje meg elmondanom hogy mit derithene hi egy érelyes alispáni nyomozat.

Kideríthetné azt:

1-ször Hogy a gyanusított felvinczi polgármester az aranyosszéki magtárnak sem részvényesse, sem kezelője, sem a magtárt számoltató központi bizottságnak tagja soha sem volt, a magtárkezelésével merőben esmérletlen. A széki magtár, a központi bizottság vezetése alatt, a felvinczi polgármester hatás körén kívül állott, annak semmi neuü kezeléshez semmi köze nem volt.

Kiderít ené

2-szor Nagy Konya Mozes vagy bárki más a magtárnak kezelője lehetett s az számadással tartozik is de azért a felvinczi polgármestert semmi uton feleletre vonni nem lehet, ugyszintén azt is hogy Konya Mozes vagyoni állásához a felvinczi polgármesternek semmi köze.

Kiderít ené.

3-szor Azt hogy a magtár vagy bármi más pénzből a praetoriális épület híjjára épült gabona tartok, az épület

felvinez város rendelkezésére csak is 1866 September havától kezdve jött át. most is helyes épségben meg vannak, s hogy hasznobérű Grünfeld Mór, a felvinez polgármestertől a praeterialis ház hijjat soha sem hasznobérelte, azért hasznobér sem a polgármesternek sem pedig felvinez város tanácsi testülete egy tagjának sem fizetett.

S kiderítendő.

4-szer Hogy 1872-ik évben felsőbb rendelet folytán a várostól jótávo! eső helyen a közlegelőből falkolának 1 hold 490 □öl területű hely kiszakasztatott, hogy azt rendeltetési eljárásra használni lehessen szükséges volt előbb a gyepet művelt földé alakítani át s e végett részbeni művelés végett 1873-ik évben kiadatott T. M. nének. — 1874-ik évben a már művelt földé alakított területből a törvény alapján készített szabály rendelet értelmében az ifuság között kiadatott mint egy 600 □öl, ekkor már annak pástoroltatása is szükségessé vált, a pástorolnak felügyeleti bérben kiadatott 400 □öl, a fenn maradt rész miután arra azon időszereint szükség nem volt, hogy a már művelés alatti terület parlagon ne maradjon s falkola alan terentődjék részbeni művelés végett kiadott Mu. Ist. nének. 1875-ik évben ugyancsak a fenn maradt rész kiadatott Med. Jós. nének — 1876-ban miután részbeni művelés nem akadott nyílt árveresen kiadatott T. Zs. nének 1877 a viz áradás az egész területet haszon vehetetlené tévén a falkolatól fenn maradt terület értékesíthető nem volt; kiderítendő továbbá hogy az ily módon begyűlt jövedelem évről évre az aze kezelők által kamatozásra kivan adva — s kiderítendő vegre azt hogy a felvinez polgármester a falkola részére felhasználható területen felyül maradt részt soha hasznobérbe nem tartotta, azt nem hasznobérbe, az időközben begyűlt jövedelemről pedig igen tud számolni.

Több szavam ezen ügyhez hírlap útján nem levén fogadja szerkesztő ur őszinte üdvözlétem kifejezetet.

Magyari Efraim felvinez polgármester.

A Haladás tek. Szerkesztőségének.

Tordán.

Torda Aranyos megyében, főispán Méltóságos Br. Kemény György Urnak idei November hó 20-ról 299 főispáni számú intézkedése folytán, az utóbb jelzett tárgyak ellátására u. m.

1.) Az általános tisztújító szék hatánapjának kitűzése.

2.) A választott bizottsági tagok választásáról az igazoló választmány jelentése, a szükséges potválasztásokra választási nap kitűzése.

3.) Törvények kihirdetése

4.) Felsőbb rendeletek

5.) Ataritok és vegre

6.) Kébbi ügyek feletti intézkedések; jelen évi December hó 10-én a megye házánál d. e. 9 órakor kezdődőleg tartandó rendkívüli bizottsági közgyűlése a bizottsági tagokat tisztelettel meghívom.

Tordán 1877. Nov. 20-án.

Miksa Elek alispán.

Allspáni jelentés oct. kóról.

Méltóságos báró fő Ispán úr!

Tekintetes közig. bizottság.

Hivatali kötelességemből ki folyólag van szerencsém a megye állapotáróli alázatos jelentésem következőkbe megtenni.

1-ször a közegészségi állapotokról a megyei főorvos ur fogván jelentését megtenni — csak a közigazdászattal kapcsolatos állat egészségi ügyről teszem meg jelentésemet — melyet ez uttal teljesen ki elégítőnek jelezhetek: azonban nem kis agály fogta el a szarvas marha

tulajdonosokat — azon szomorú hírre — melyet földművelési ipar es kereskedelmi miniszter ő nagy méltóságának idei octob. hó 17-ről 21,130 szám alatt kelt rendelete hivatalosan meg erősített — hogy Seps-Szt-György várossában — egy Romániából hozott marha esopotban — a keleti marha vész ki ütött.

Ugy ezen mint az ennek folytán működésüket meg kezdett Kozosvári központi és M.-Vásárhely szab. kir. városi központi marhavész bizottságoknak hivatalos át iratai folytán a szarvas marhákát egészségi bizonyítvány nélküli vásárookra vitele el tiltatott — egyszersmint az 1874 évi XX-ik t. cikk 37-ik §-sa alapján a vészbizottság meg alakított — és mindazon intézkedések melyeket a jelzett törvény és annak folytán 1875 évi Január 20-án 1064 sz. alatt kelt miniszteri utasítás meg rendel meg tetteit.

Egyidejűleg jelentem — hogy a királyhágon inneni részekből az ország bel-sejébe való bevitelle a szarvas marhák-nak és illetőleg minden kérődző állatok-nak — miniszteri rendelet által el tiltatott, — valamint azoknak a Romániá-ból való hozáukú bé hozatala hasonló tilalom alá helyeztetett: az ekent minden irányban meg tett intézkedések folytán — tekintettel a kedvező körülményre — hogy a szarvas marhák már jászolyra kerülnek ma holnap — s így az érintkezétes rehezében törőnhetik remélhető hogy ezen csapás nagy terjedelmet venni nem fog. —

2-or a közbizottság a mult octb. hóban egyáltalában meg sértve nem lett;

Aprobk ki hágasért büntetve és le tartoztatva volt a megyei központi börtönbe mult october hóban 26 fegyencz 24 férfi — 2 nő.

Munkára voltak összesen 58 és 1/2 nap előbb bejött 4 női napsz. után 10 krjával 40 kr. — 54 és 1/2 férfi napszámért 18 krjával 9 frt 81 kr. tehát összesen 10 frt 21 kr. ebből kenyérre ment 70 — a megmaradt 9 f. 51 kr. összeg 3/4 de az az 7 f. 13 kr. az elbocsátás alkalmával ki adatván a börtönalap részere fenn maradt 2 frt. 38 kr. — a megyei kébbi pénztárba le tetetett.

Jelenleg van a börtönbe összesen 7 fegyencz — 6 férfi — 1 nő.

3-szor. az el mult aug. hó 24-én 4558 — alispáni számú intézkedés folytán — meg tett utunkálatok meg vizsgálására és számba vételére a mult october hó 18-án 5633 alispáni számú rendelethez képest ugyan mult october 29-én a megyei mérnökkel M.-Ludas köz-ségébe ki szállottam — és első helyen a kapusi Járáshoz tartozó M.-Lelenceze Kapus Bándi — innen tovább folytatólag a Gerebes Salyi Méhesi — innen a Méhes Záh Toháti — vonalat vettük szemle alá; az öszves jelzett vonalokoni törvényhatósági utak a jelen száraz időben igen jónak találtattak — kavicsolás ezen vonalon átájában nem történt — részint a kavics hiánya részint az ut munka tartozás pénzeli meg váltása miatt — a föld munkálatba is találtattak hiányok — mihez képest a szolgabíró utasítva lett — hogy a még hátra levő ut munka tartozásokat a legszigorubb intézkedés által tesse le — hogy az ut munka idő meg szüntesse — a leszá-molást eszközölhesse. —

(Folyt. köv.)

A képzőművészeti társulat palotája Budapesten.

Valahányszor a tudománynak művészetnek egy-egy hajloka emelkedik Budapesten, mindannyszor nemzeti ünnepet képez annak megnyitása, mert az a cultura ösvényére való előhaladásunknak, annak egyik vagy másik ága megszilárdulásának tanujele.

A magyar nemzetben kétségbe vonhatlan jó tulajdon, a köz intézményei iránti áldozat készség.

Ott állanak a muzeum, nemzeti szín ház, academia palotái, mint ennek elvitáztatlan tanujelei. Ez a tudomány és művészetek iránti előszeretetre mutat, minnek hála az égnek segítségére van most az, hogy az ország jövedelmeiből elszakítható részecskét nem kell idegen nemzet közművelődésének áldozni.

Közintézményeink egyikének, a magyar művészek házának megnyitása e napokban történt meg.

A palota Budapesten a sugáruton fekszik, a mint a rajztanoda és egy üres telek között, a melyet szintén a képzőművészeti társulat akar megszerezni és felépíteni hogy részint festő termeket nyerjen abban, más részint bérbe adván az országos zene akademiának.

A műzarnok tervét Lang Adolf fiatal hazánkfia készíté, az építést Keller Napoleonra bízták, pályázat útján, ki arra 20900 forintért vállalkozott, a belső díszítésre 50000 forint fordítottak.

Az előcsarnok nyulánk, díszes oszlopai stuccoporphyrból készülték, a falak burkolatai a különféle stucco-márvány fajokat képviselik. Különösen díszes a léperőház menyezete, mely kupolát képez. Ennek ornamentatiója aranyozott és színes arabesk ekkel ékes. Felkörü lapokon aranyos alapon a művészetre vonatkozó allegorai alakok láthatók. Összesen hét kép van itt: a festészet, szobrászat, építészet, rajz, réz metszés, műipar és műtörténelem. Ezeket Lotz Károly készíté, s mesteröknek dícsőségére válnak. De meg szebbek az első emeleti csarnok menyezeten ragyogó képei, melyek a valóságot, az őszhangot, a képzőleletet és szépség eseményitett és allegoricas alakjait ábrázolják.

A csarnok falain stucco márvány-táblákba a pártfogók nevei vannak vésvé, köztük a Királyé, Rudolf főhercege, más nevezetes egyeneké és városoké. Minden kiállítási terem menyezete más díszítéssé, s roppant fényesek. A homlokzat a sugárutra nyíló ablakon nyeri világát, míg a hátsó rész felülről üvegteretelen.

Külsőleg is izléses, harmonicus e palota. Az olasz renaissance — modor derült, könnyed stíljében épült. A homlokzat nyers kő (rusticus) oszlopaival, három kapujával, első emeleti felkörü-ives, és szobor alakokkal megrakott ablakával, díszes oszlopfejeivel és karzatával az egésznek nagyon kellemes és gyönyörködtető képet ad.

A képzőművészeti társulat védnöke, s egyike, kik e palota létrehozásához pártfogásukkal hozzájárultak Rudolf trónörökös. Éljen soká!

H i r e k.

— A fillérestély holnap nem a casinóban, hanem a „Koroná“-ban lesz. Felhívjuk a közönség figyelmét ez élvezetes estélyre.

— Az új közönségi iskolák közül eddig a következők kezdették meg áldásos pályafutásukat: a maros-ludasi felsőbb, az egerbegyi leány, a szent-lászlói fi-és leány; a gyéresi fi-és leány a felvinez állami fi-és leány; a kocsárdi fi-és leány; a bágyoni fi-és leány iskolák December 1-én nyílnak meg, az alsó és felső szent-mihályfalvi, harasztosi, kövendői, hidasai és szentkirályi fi-és leány iskolák összesen 20 község és 1 állami. A meglévő iskolákban a tanév már october 1-vel kezdődött meg Tordán pedig mindenütt szeptember 1-én

— Fekete Hka k. a. Szindről a töröksebesültek részere 600 gr. tépést küldött be szerkesztőségünkhez, a mit köszönettel vettünk.

— Kisdedevedna Maros-Bogáthon. Fárdoznak egy ily ovoda létesítésén kis költséggel könnyen volna keresztül vihető, s minő jóérkony hatással van a falu kisdedeire az ily intézmény. Jó volna ha ez iránt több község is érdeklődne.

— Jól nevelt gyermek Bodor Miklós ide való suhancaz atyát Bodor Jozsefet és édes anyját felszolitotta, hogy adjanak neki ruhára pénzt, s adtak is 5 frtot, a mennyi tehetségüktől kiltelt. De ezzel az ifiu nem elégedett meg. hanem gyötörte szülőit, hogy neki még adjanak pénzt. S mint hogy ezek követelésit nem telyesithették, apját anyát súlyosan megverte, sőt előbbinek egyik karát is eltörte. A rendörség befogván a jól nevelt ifut átadta a k. törvényeseknek.

— A marhavész ügyében közlegedősügyi miniszterium visszavonta azon rendeletét, mely megiltotta a királyhágon inneni részekbe való vágó marhák bevitelét. Nem bírjuk eléggé helyeselni ezen intézkedést, mely nagy esapástól ovtaj meg hazarésznket.

— A „Leányok Lapja“ című nagyérdeműséget keltett folyóirat 22-ik füzeté a következő tartalommal jelent meg: I. A kosár. színmű Cseugei Gusztáv-tól. — 2 Őszi virág költemény Páskuj Lajos-tól. — 3 Utszéli történet. Rajz írta: B. Bütner Lina. — 4 Találmányok felfedezések. — 5 a Királyviz. Költemény Városi Mihály-tól. — 6 a Kandalló mellett. Csevegés egyről-másról Laczházi-tól. — 7 Náványtani apróságok R. K. tól — 8 Jegyzetek a gazdaszanykodás és háztartás köréből. — 9 Feleletek. — 10 Kérdőkördések. — 11 Miadefelék. — 12 Számjegyvény, rejtetett szó, sakk feladvány, megfejtők névsora. — Megjelen havonként kétszer harmad feliven, díszes, szalon kiállításban. Előfizetési ára negyedévre 1 frt. Szerkesztő és kiadó: Dolinay Gyula Budapest öszveza 15. — Teljes számú példányok kaphatók.

— Polgari iskolánk ügyét a nagyméltóságú m. k. közoktatásügyi miniszter ur közigazgatási bizottságnál megsürgette, s ez viszont leirt Torda város közönségéhez, hogy az ezent tanintőzetre tett ajánlatok biztosítását eszközölje, s jelentésér-december 12-ig tegye meg. Biztos jelek arra nézve, hogy e nélkülözhetetlen tanintőzet a jövő évben létesülni fog, mi felett nem mutaszthatjuk el örömmünket kifejezni,

— Az adókötelezettek összeírása kezdetét vette, s az megszakadás nélkül, folytatattik bevégzéseig a városi közzgyűlési teremben.

— Az 1878-ik évi sorozásra az ifiaknak, Torda városában ez év december 4-ig kell legkésőbb jelentkezni, a sorshuzás pedig december 16-án lesz. Jelentkezni a városi főkapitányi hivatalnál kell, s ugyanott lesz a sorshuzás is.

— Torda város hölgyeint újólag felhívjuk, a kolosvári jótékony nőtgyelet által rendezendő tárlatra. Vegyenek részt a női méltóság és gazdasszonyi ügyesség eme versenyében, miglyre az erdélyi részek hölgyei sietnek mindenfélénő munkák, gazdasszonyi cikkek stível hozzájárulni. Torda hölgyei híresek szorgalmukról de ennek nyilvános téren is tanujelét kell adni. A tárgyak legalább e hó végeig a kiállítást rendező bizottsághoz valamely tagjához küldendő, kik közül tájékozásul Nsgs. Kriza Jánosné és Szász Domokosné Urhölgyeket megnevezzük, kik a tárlatra küldendő tárgyakat szívesen fogadják.

— A megyei választások iránt mind egyre élénkebb az érdeklődés. A kórteskedés is megindult, foly, mint a záporosó. Helyen valónak tartjuk, mint ezt, egyetlen ohajunk azonban az, hogy a kórteskedés helyes irányba működjék s teremtessen nekünk egy tisztviselői kart, mely a közkiválmaknak minden tekintetben megfeleljen.

KÖZGAZDASÁG.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdér. nov. 20. 50% Metalliques 63.15. — 50% Nemzeti kölesön 66.30 1860-iki államkölcsön 74 — Bankrészvények 112.75 Hitelrészvények 8.18 London 203.60 — Urbéri kötvények: Magyarországi 118.70. Pemesvári 78.30 Erdélyi 77.50 Horvát-szlav. 75.25. Ezüst 166.40. Cs. kir. arany 5.67 — Napoleonör 9.53.

Felölös szerkesztő és kiadó tulajd. Volz B.

HIRDETÉSEK.

A Victoria biztosító társaság sajnos összeomlása következtében az ezen társaságnál volt biztosítások is elveszve, minden órán közbejöhethető szerencsétlenség elhárítása szempontjából, kötelességemnek tartom figyelmeztetést tenni az iránt, hogy azoknak egy MÁS TÁRSASÁGNÁL HALADÉK-TALANUL BIZTOSÍTÁSA SZÜKSÉGES.

Oly társaságnak, mely minden tekintetben, és pedig akár a rendelkezésére álló tőkék nagyszerűségét illetve, akár szervezete kiterjedtsége, pontos és szakszerű kezelése, a károk fizetése körüli kifogástalan eljárása folytán mindenképp felett bizalomra érdemes: egyedül és kizárólag az

I. MAGYAR ÁLTALÁNOS biztosító társaságot

esemvén, kötelességemnek tartom saját érdekében és és biztonsága szempontjából sürgősen figyelmeztetni, a n. é. közönséget hogy minden a VICTORIÁNÁL volt BIZTOSÍTÁSÁT kizárólag a nevezett társasághoz tegye át.

A Victoria esete szomorú bizonyítéka azon ténynek, hogy egyfelől másodrangu társaságok elegendő garantiát nem nyújtnak, másfelől a külföldi társaságokra támaszkodás szintén nem óv meg a meglepetésektől, miután ezek bármely nagy tőkékkel is rendelkeznek esetleg otthon, — itt nálunk csak a törvények értelmében letett csekély százezer forintig nyújtnak garantiát a milliókra menőleg elvált koczkázatokkal szemben.

Middőn, mint a VICTORIA volt ügynöke, a biztosításait vesztett felekkel szemben reálmis háramló morális felelősségnél fogva, ezen figyelmeztetésemet megtenném, egyszersmind tudatom hogy ezen okból vállaltam el az ügynökséget az

 I. magyar általános biztosító társaságtól

és e szilárd hitű intézet jutányos díjtételei mellett elfogadok biztosításra mindennemű épületeket, bútortárat teljes tisztelettel felszerelvényeket, sat. sat.

Harmath József,
VOLCZ és TÁRSA cég alatt.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógmód
Számítalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15—62 102)

SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója
Specialista idegbajokban
Berlin Friedrichstrasse 22, I.
Nyilvános közönyt nyilváníthat.

Miután 30 éven át idegbántalmaim ellen minden kigondolható szert megkísértem, sem végre Sylvius Boas ur Auxilium orientisét is használtam és bizonyíthatom, hogy ezen egyszerű és ártalmatlan szer a legrövidebb idő alatt megmentett iszonyu bajomtól. Bár minden idegbajban szenvedő ezen szerhez fordulna és minden hírlap, mely az emberek üdvét szíven hordja e sorokat felvenné. Az Auxilium orientis valóban az egyetlen biztos hatása szer idegbajok ellen

M. A. Simon
Gyáros Pribusban
Üi. A „Györlitzer Anzeiger“ 95-ik számától 1875.

Sz. 1927—1877.

Árverezési hirdetemény.

A Maros-Ludasi járás szolgabírói hivatal részéről, ezennel közhírré tétetik, hogy Maros-Ludas községnek évenként két országos, s héti vásár vámja, 1877 Január 1-től kezdve, három egymás után következő évekre. f. év.

November 28-án délelőtti 10 órakor,

a község házában tartandó, nyilvános árverezésen haszonbérbe fog adatni.

Fosztó Géza
szolgabíró.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásúnak ismert

Dr. Kiesow-féle Elet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvárról kapható.

(16 2, 21)